

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Christophori Gillii, Ex Brigantio Lvsitaniæ, Societatis
Iesv, Et in Conimbricensi Academia S. Theologiae
Professoris; Commentationvm Theologicarvm De Sacra
Doctrina, Et Essentia atque vnitae ...**

Gil, Christovão

Coloniae Agrippinae, 1610

Deus non est mutabilis secundum substantiam in totum. cap. 6.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82291](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82291)

det rem illam existētem pro certo tempore, ita semper vult illam pro eo tempore existere, semperq; sibi complacet in eius existentia, siue ea ratione tēporis sit præsens, siue præterita, siue futura. Itaq; vt hoc fundamentū immutabilitatis ad pauca reducamus, ex suppositione actus diuini liberi necessario sequitur effectus aliquis ad extra, vel eius negatio: expositione autē eiusdem effectus necessario sequitur permanentia actus voluntatis, quo Deus vult illius existentiam pro aliquo tempore, in eaque complacet: ex eiusdem effectus positione sequitur immutabilis veritas, qua data fieri non potest, vt intellectus diuinus illam nō percipiat, & cum immutabilitas secundū actus liberos non sit absoluta absque suppositione, non requirit etiam necessitatem absolutam existentie ipsorum actuum prouenientem ex natura terminorum: sed solum exigit conditionatam, siue ex suppositione, qualis est ea, de qua paulō antē dictum est.

Deus non est mutabilis secundū
substantiam in totum.

CAPVT VI.

I. **D**ictum est de propria radice immutabilitatis diuinæ, nunc excludendæ sunt in particulari singula genera mutationum: incipiam vero à substantiali, cuius Deum incapacem esse de fide est, vt cōstat ex Apost. Paulo 1. ad Timoth. 1. *Regi seculorum immortalis, & inuisibili soli Deo honor, & gloria:* Itemque ex illo Psalm. 101. *Tu autem idem ipse es, & anni tui non deficiunt:* quæ loca de incorruptibilitate, siue immortalitate diuinæ substantiæ Patres communiter interpretantur: Suadetur verò argumento etiam ex fide petito. Nam fieri nequit, vt deficiat vita eius, qui est fons vitæ: apud Deum vero est fons vitæ: Psalm. 35. siue potius ipse est fons vitæ: quare fieri nequit, vt vita ipsius deficiat. Præterea fieri nequit, vt desinat, aut incipiat esse, aut viuere id, quod est, aut viuere per essentiam: Deus autem est per essentiam, vt patet ex illo, Exod. 3. *Ego sum, qui sum.* Viuit per essentiam, vt patet ex illo Christi, Ioan. 5. *Sicut Pater habet vitam in semetipso, ita dedit Filio habere vitam in semetipso.* Idem enim est habere vitam in se, atque habere ex se, & per essentiam, neq; dependentem à causa alterius naturæ: vt obseruant Augustin. Contra sermonem Arianorum cap. 17 Prosper. in sententijs collectis ex Augustino sentent. 366. & alij Patres: ergo fieri ne-

quit, vt Deus incipiat, aut desinat esse ac viuere: & consequenter verè immortalis est, nec villo modo secundū substantiam mutabilis: Oportet tamen excludere singulos modos mutabilitatis secundū substantiam: in primis autem dicam hoc capite de mutatione secundū totum, sequēte verò de mutatione secundū partem.

Dico primum. Deus non est mutabilis secundū substantiam in totū, ostenditur facile primo, quoniam omne subiectū mutabile in totū est ens potentiale: Deus, cum sit actus purus, non est potentiale: ergo neque mutabilis substantialiter in totum. Secundo Deus est primum ens, & prima causa: ergo non est corruptibilis in totum secundū substantiam. Consequentia perspicue ostenditur: nam omne, quod mouetur, siue mutatur ab alio mouetur, vt ait Aristot. Philosophus libr. 7. Physic. cap. 1. neque fieri potest, vt idem secundū idem omnino sit agens, & patiens: atque adeo, cum subiectum, quod mutatur substantialiter in totum, sit patiens secundum omnem sui partem, fieri nequit vt à semetipso moueatur in totum, sed requirit agens aliud, à quo moueatur: primum ens est à se, & ante omnia entia: ergo non habet aliud, à quo accipiat esse, est prima causa: ergo non subiact actioni vllius agentis extranei, à quo substantialiter transmutetur.

In particulari verò non posse mutari Deum secundū totum à non esse ad esse, siue à nō subiecto totali in subiectū totale probat Henric. in sum. art. 30. q. 1. & Ansel. in Monolog. cap. 5. vbi proponit questionem huiusmodi: quod nō est aliquo faciente, aut nihil est: aut, si est aliquid, est per nihil. Respondet verò neq; esse ab aliquo faciente, neque per nihil, aut ex nihilo: sed ex se, & per se, non quod materialiter, aut efficienter, sed formaliter, sicut lux lucet per se ipsam. Ex quo facile concluditur institutum, id cuius esse, ac viuere est effectus formalis propriæ naturæ, & essentiæ non participat ab alio, ex se ipso necessario existit, ac viuere absque actione alterius principij extranei: esse, ac viuere diuinum est quasi effectus formalis Deitatis: ergo Deus necessario ex se ipso viuere, & non potest subijci actioni productiue alterius agentis. Ex eodemque principio concluditur non posse transire ab esse ad non esse simpliciter, siue mutari secundū totum à subiecto in non subiectum: nam mutatio ab esse ad non esse supponit potentialitatem subiecti, & indifferentiam ad esse, vel non esse: quod autem non est per causam extrinsecam, sed vendicat ipsum esse à se, & per

1. ad Tim. 1.

Psalm. 101.

Psalm. 35.

Exod. 3.

Ioan. 5.

Augustin.
Prosper.

II.

III.

Henricus.
Anselm.

& per essentiam, semper est ens actu abiq; indifferentia ad non esse simpliciter: quare sicut hæc indifferentia repugnat Deo, ita & mutabilitas ab esse ad non esse, quæ in illa fundatur. Præterea quod transmutatur ab alio de esse ad non esse, siue ad purum nihil, dependet quoad suum esse ab alio: non enim vertitur aliquid in nihilum influxu actiuo agentis, sed subtractione influxus conferuantis: non est autem illa causa efficiens, à qua Deus pendeat in fieri, & conferuari: quoniam nec fit, nec conferuatur, sed idem semper ex se ipso est: ergo neque potest transire de esse ad non esse simpliciter: idem probat Henricus in sum. art. 30. q. 2. à simplicitate diuina & indistinctione essentia ab existentia; nam cum in Deo idem sit esse & essentia: hæc verò non possit deficere, neque illud poterit.

IV. Hæc perspicua sunt, neque ab vlllo negantur, si sermo sit de mutatione, quæ est inter terminos contradictorios, hoc est de non esse simpliciter ad esse, ac viceversa: De ea, quæ est inter terminos posituios, hoc est, de conuersione substantiali nonnulli dubitarunt; imò possibilem esse, & de facto interuenisse in Verbi incarnatione asseruerunt. Ita quidem apud Diuum Cyrillum libro de recta Fide, ad Theodosium paulò post initium: hi enim cum indecens iudicarent, vt Verbum Dei manens secundum propriam naturam subijceretur conceptionis, & partus indignitatibus, asseruerunt diuinam eius naturam in terrenum corpus transiisse. Alij, quos refert Diuus Thomas 3. p. quæst. 2. art. 1. fingebant transmutationem non ex diuina natura in humanam, sed ex vtraque in vnam tertiam: ad modum, quo ex elementis transmutatis fit mistum. Potest verò suaderi, quoniam non repugnat vnam rem conuerti in aliam, & manere secundum propriam substantiam, vel in re, in quam conuertitur vel alibi in re ipsa, sicut elementa conuertuntur in mistum, & tamen de multorum sententia manent in ipso secundum propriam substantiam: alibi verò, vt si corpus Christi, quod sumitur in Eucharistia, reuera conuerteretur in substantiam eorum, qui ad sacram mensam accedunt: adhuc enim maneret in Cælo, vbi semper est: ergo non est impossibile, vt Deus aliquo ex his modis conuertatur in creaturam. Vterq; dicendi modus, quatenus pertinet ad factum, & aduersatur veritati incarnationis Dominicæ excludens à Christo veram naturam diuinam, vel humanam, confutari solet in materia de incarnatione: quatenus verò aduersatur im-

mutabilitati diuine ad hunc locum spectat eius impugnatio.

Dico primum. Impossibile est, vt Deus vlllo modo conuertatur in creaturam. Hæc est sententia communis Scholasticorum. Ita Sanctus Thomas 3. p. q. 2. art. 1. & lib. 4. contra Gentes cap. 31. cum Ferrariensi, & in 3. d. 5. q. 1. art. 2. Henric. quodlib. 11. q. 4. Scot. in 4. d. 11. q. 2. §. Hæc quæstio, Durand. in 3. dist. 5. q. 2. num. 10. Richard. a. 4. q. 1. Mayron. in 4. d. 11. q. 16. §. Deinde, conclusionem 4. Bassol. quæst. 2. art. 1. Argent. q. 1. articul. 1. conclusionem 1. Palat. quæst. 2. in fine. Sotus dist. 9. quæst. 2. artic. 4. in fine. Maior. dist. 11. quæst. 1. §. 1. coroll. 2. Marfilius q. 8. art. 1. ad primum dubium. Est item communis doctrina Patrum. D. Augustin. lib. 1. de Moribus Ecclesiæ cap. 10. Iam verò, inquit, aliquid substantia, atque natura, (nimirum diuinæ de qua loquitur) conuersionem, vel conuersionem aliquo modo pati posse, si quis opinetur mira dementia, impietatisque damnabitur: Et Epist. 102. Illud, inquit, in his maxime cauendum est, ne cuiquā Dei natura conuertibilis, & conuertibilis esse credatur. Et infra, summa & ineffabilis Trinitatis inuicibilis, incommutabilemque naturam ab omni conuertibilitate, siue in melius, siue in deterius, siue in quodlibet aliud, atq; aliud remotam, atq; discretam, vel sine vlla dubitatione credamus, vel qualicunq; etiam intelligentia capiamus: & l. 3. contra Maximin. c. 12. Per hoc solus, inquit, Deus habet immortalitatem, qui non cuiusquam gratia, sed natura sua, nec potuit, nec potest aliqua conuersione mutari. Anastas. Synaita l. 4. de rectis fidei Catholicæ dogmat. Omni, inquit, conuersione, & mutabilitate diuina natura est superior: Theodor. dialog. 2. qui dicitur inconfusus, ex Ambrosio in expositione fidei. Quia Christus, inquit, secundum beatam diuinitatis substantiam est perpetuo inconuertibilis, immutabilis, impatibilis, immortalis, &c. Origen. l. 1. Periarch. c. 2. Sapientia Dei, quæ est vnigenitus filius eius, quoniam in omnibus inconuertibilis est, & incommutabilis, & substantiale in eo omne bonū est, quod vtiq; mutari, atq; conuerti nunquā potest, &c. Chryl. hom. 10. in c. 1. Ioan. expresse negat id cadere in potentia diuinam? Ait enim: si qui dicerent omnia in Deo esse potestate, & idcirco in carnem potuisse transferri, id ei respondebimus, Deum profecto omnia posse, quousq; Deus permanet, si aut mutaretur, & in deterius, quoniam pacto Deus amplius esse posset? longè enim ab immortalis illa natura est transmutatio: indicans fieri nō posse vt Deus conuertatur in alteram substantiā, & maneat Deus. & Homi. de fide in Christo initio, quæ habetur tom. 3. Deitatem dicit esse inconuertibilem in substantiam creatā.

Tandem

V.

S. Thom.
Ferrariens.
Henricus.
Scotus.
Durand.
Richard.
Mayron.
Bassol.
Argent.
Palat.
Sotus.
Maior.
Marfilius.
Augustinus.

Anastasius.
Theodoret.
Ambrosius.

Chryso.

Cyrill. Alex.

Tandem Cyrillus ubi supra, oppositum errorem vocat deliramentum, & insaniam dicens, ita esse proprium Dei esse immutabilem, & inconuertibilem, ut creatura esse mutabilem, & lib. 10. contra Iulianum non longe à principio ait, Verbum diuini nullam passum fuisse mutationem in id, quod non erat, quia conuersionis expertus est.

Synod. Alex.

Tandem ipse cum Synodo Alexandria in Epistol. ad Nestorium, quæ habetur tom. 1. Actor. Concilij Ephesini cap. 14. inquit, *Neg. carnem in diuinitatis naturam versam, nec contrarium in ineffabilem illam naturam in carnis substantiam transmutatam asserimus. Est enim Deus inde mutabilis nulliq. alterationi obnoxius; semper idem, sui que similis, ut scriptum est, manens.*

VI.

Fundamentum est quoniam id, quod in aliud transit, definit utiq. accorruptur: Verbum aut Domini manet in æternū, & Deus semper idē ipse est, & anni eius non deficient: quare non potest transire, vel mutari in aliud. Ex quo patet fieri nō posse, ut Deus simpliciter cōuertatur in aliud, nullibi manens. Non posse autem cōverti modis in argumento indicatis, in primis autem manendo in termino ipso conuersionis; probatur, quoniam repugnat manere terminū à quo alicuius motus simul cum termino ad quē: ergo fieri nequit, ut Deus cōuertatur in creaturā, & nihilominus maneat in ipsa secundū esse, quod habebat: si enim manet iam non est conuersio ex toto in totum. Alter modus quamuis nō sit impossibilis creaturæ, est tamen impossibilis Deo: non est impossibilis creaturæ: quoniam si sit in duobus locis, non repugnat ut ex definitionis eius in vno loco incipiat ibidem existerē res, in quam conuertitur, quin ipsa definat esse in alio: nam sicut corpus Christi Domini, existens in vno loco naturaliter, incipit esse alibi sacramentaliter, ita quæuis res naturalis, si sit in duobus locis, potest manere in vno, etiam si definat esse in alio ut conuertatur in aliam rem. Hoc verò repugnare Deo patet, quoniam quidquid definit in vno loco amittit aliquid esse actuale & re ipsa mutatur: Deum verò amittere proprium esse, aut re ipsa mutari repugnat: ergo fieri nequit, ut hoc cōuertatur in aliquid. Idem suadetur exposito fundamento causæ primæ: nam quod definit alicubi secundū se totum, definit ex suspensione influxus conferuantis: Deus non eget eiusmodi influxu: ergo nequit conuerti in creaturam, & si secundū se alibi maneat. Deniq. conuersio per cōmissionem habet adhuc specialem repugnantiam, quoniam destruit simplicitatem di-

uinam, quod enim commiscetur; & ipsum subdilationem partis eius, quod ex missionem resultat: & constat ex partibus, quarum diuisione, atque alteratione permiscetur cum alijs, quæ veniunt in compositionem misti: ratio autem partis prorsus repugnat simplicitati diuinæ: ergo etiam repugnat mutatio, siue conuersio per missionem.

VII.

Motiuā erroris oppositi sunt frivola omnino: & in primis id, quod sumitur ab indignitate eorum, quæ CHRISTVS passus est. Absurdum quippē est immutabilitatem Dei à medio tollere, ut ne putetur Deus indigna passus, dum in natura assumpta passionibus ipsius subiacet: quod imbecillitas humanæ mentis non capit: sed respondere libet cum Tertulliano lib. de carne Christi cap. 5. *Quodcumque Deo indignum est, mihi expedit: saluum sum, si non confundar de Domino meo: alius non inuenio materias confusionis, quæ me per contemptum ruboris probent bene impudentem, & feliciter stultum: natus est Dei Filius, non pudet, quia pudendum est, & cetera; quæ fusē prosequitur contendens ob amorem suum erga nos ea, quæ nobis ignobilia, & stulta videntur, assumptis Dei Verbum. Cauendus est tamen Tertullianus eodem libr. cap. 3. quod admodum loquendi: qui tamen non admittat in Deo mutationem, quoniam Verbum etiam post incarnationem fatetur perseverare in forma Dei, Cōcedit tamen conuerti in creaturam posse, & hoc putat differre Deum à cæteris rebus, ut ipse conuertatur in illas, & permaneat, illæ vero dum conuertuntur pereant, sic enim ait. *Sed nihil Deo par est, natura eius ab omnium rerum conditione distat: si ergo quæ à Deo distant, à quibus Deus distat, cum conuertuntur amittunt, quod fuerunt, ubi erit diuersitas diuinitatis à cæteris rebus, nisi ut contrarium contineat: id est, ut Deus, & in omnia conuertipossit, & qualis est perseverare; sed abusuē, & improprie utitur Verbo conuersionis pro exinanitione personæ diuinæ, & assumptione naturæ creatæ: nam proprie loquendo, ut ipse sibi obijcit, conuerti in aliud finis est pristini. Planè natura conuertibilium ea lege est ne permaneant in eo, quod conuertitur in eis: & ita non permanendo pereant, dum perdunt conuertendo, quod fuerunt: quibus verbis satis indicat principium illud Philosophicum, nempe terminus à quo conuersionis definit esse in se, definire verò in se vllō modo penitus abhorret à Deitate: & consequenter non concedit Deo eam conuersionem,**

de qua

de qua loquimur, sed assumptionem naturæ alienæ ad substantiam diuinæ personæ vocat improprie conuersionem.

VIII.

Pro solutione argumenti in contrarium suppono conuersionem esse duplicem: alteram in totū, quomodo substantia panis conuertitur in corpus Christi, nihil enim manet de substantia panis: alteram verò secundum partē, quomodo alimentū cōuertitur in substantiā aliti, nō secundū totum, quia materia alimēti manet sub forma aliti, sed in partem, quia forma viuētis succedit formæ alimenti. Et quidē subiectum, quod priore modo conuertitur, repugnat omnino manere secundū aliquid sui intrinsecum simul cum termino ad quē, hoc enim ipso iam nō esset conuersio secundū totū, subiectū verò, quod posteriore modo conuertitur in aliud, non repugnat ut maneat secundū aliquid sui. Hoc posito respōdetur conuersionē, de qua agimus, esse in totū: atq; adeo quamuis elemēta, quorum conuersio in mista non est in totū, sed secundū partem, maneāt in misto, nō proinde si Deus cōuerteretur in creaturā manere posse in eadē. Respōdeo præterea missionem nō esse proprie conuersionē: nam de ratione missionis est, ut mistilia maneant, ut docet Aristot. lib. 1. de gener. c. 10. de ratione verò cōuersionis est, ut id, quod conuertitur, desinat. Quamuis autē sit controuersia inter Philosophos utrū elementa sint formaliter in misto necne? certum tamen est elementa conuersione illa, quatenus purē substantialiter est, mutari: nam si nō manent formaliter, res est perspicua, corrumpuntur enim substantialiter: si verò formaliter manent, aut secundū totum, aut secundum partē, si solum secundum partem adhuc datur corruptio, saltem partialis: si manent secundū totum, necesse est ut recipiant formam substantialem misti, ut asserunt illi, qui censent manere formaliter: omnis verò receptio formæ, vel actus mutatio est, & ideo licet hic modus sit possibilis enti creato, non proinde erit Deo, cui repugnat omnis omnino mutatio. Non item alius, qui fingitur per defitionem in vno loco, & per manentiam in alio: tum quia ratione immensitatis repugnat Deum non esse in aliquo: tum quia etsi hoc non repugnet ratione immensitatis, adhuc non repugnat ratione immutabilitatis: quod enim definit secundū se totum esse alicubi, opus est ut antea habuerit ibi aliquod esse, vel modum entitatiuū, quo nunc de nouo careat: hoc verò repugnat actualitati, & necessitati diuini esse, quod non potest nō esse actū: & con-

sequenter implicat contradictionem, ut sit de nouo sub priuatione alicuius esse, quod antea habuerit.

Alius fuit error quorundam, quorum meminit Cyrill. vbi suprà asserentium humanitatē conuersam fuisse in Deitātē, quæ sententia, ut respicit factum, est hæretica: quoniam euacuat veritatē incarnationis, & humanitatis Christi, ut ostēditur in materia de incarnatione. Tamen non esse impossibile, ut creatura cōuertatur in Deum: Probatur primò, quoniam quemadmodū fieri potuit, ut verbum diuinum absq; vlla mutatione sui assumeret naturam humanam, & dependentiam eius terminaret, ita quoque non videtur repugnare, ut Deitas absq; vlla mutatione terminet conuersionem creaturæ in se. Secundò terminus ad quē conuersionis præexistens nō mutatur per conuersionē: ergo non repugnat conuerti aliqd in Deū. Antecedens patet, quoniam corpus Christi, in quod terminatur sacramentalis cōuersio panis, præexistit secundū naturalem existendi modū, neq; per conuersionē subit vllam mutationē, vere enim est vbi, & eodem modo, quo erat in Cælo: similiter ergo fieri poterit, ut Deus existens, ac manens in se ipso, ut antea, sine vlla mutatione sit terminus conuersionis creaturæ in ipsum. Deniq; ut ait Philosophus lib. 11. Met. cap. 10. termini actionum manent immoti: ut perspicuum est in motu locali, qui terminatur ad locū immobilem: non repugnat igitur immutabili naturæ diuinæ extrinsece terminare conuersionem creaturæ in se.

IX.

Cyrill. Alex.

Dico secundum. Repugnat omnino ut Deus sit terminus cōuersionis creaturæ in ipsum, hæc est cōmunis Theologorum. S. Tho. 3. p. q. 2. ar. 1. & in 3. d. 5. q. 1. ar. 2. Scot. 2. 2. q. 10. ar. 1. in respōsione ad auctoritatem Boetij cū Lycheto ibid. & in 4. d. 11. q. 2. §. Hæc questio. Durand. vbi sup. Mayron. §. citato conclus. 3. Palud. in 4. d. 11. q. 2. numer. 16. & 51. Capreol. q. vnica, ar. 3. ad 2. Scoti cont. tertiā conclus. Gabriel. q. 1. ar. 1. notabili 1. & ar. 3. dub. 3. & lect. 40. in Canon. lit. D. & F. Ledes. prima quarti q. 16. artic. 4. dub. 5. Henrici, Richard. Marfil. Bassolis, Argent. & Soti vbi suprà. Oppositum verò errorem D. Cyrill. vbi suprà, appellat ruditatem magis indoctam, quam sit præcedens; sic enim ait: Sane tempus est illorum ruditati respondere, qui indoctius contendunt, quod nō sit indignum etiam terrenam carnem in diuinitatis naturam transire posse, & fieri complexionem summa omnium substantiæ, vbi notandum Cyrillum non agere de facto, sed etiam de possibili, & cū Synedo

X.

S. Thom.

Scotus.

Lychetus.

Durand.

Mayron.

Paludanus.

Capreol.

Gabriel.

Ledes.

Henricus.

Richard.

Marfil.

Bassol.

Argent.

Sotus.

Cyrillus.

Alexan-

Alexandrina Epistol. citata eam conuersionem rejicit, ut contrariam immutabilitati diuinæ. Probat verò Henricus ubi supra ex infinita distantia inter Deum, & creaturam: non quidem ex eo, quod hæc transiri nequeat: nam infinita distantia, inquit, transiri potest virtute omnipotentiae infinitæ, sed quia id, quod conuertitur non omnino definit, sed manet in termino conuersionis: ita ut conuersum sit aliquid eius, in quod conuertitur, & viceversa, impossibile verò est, ut quod est finitum, dicatur manere per id, quod infinitum est: addit autem in solutione ad primum huiusmodi conuersionem non esse impossibilem, ex eo quod per eam Deus mutaretur. Hoc autem fundamentum non est firmum: tum quia controuersia est inter Theologos utrum ad omnem conuersionem necesse sit manere aliquid commune utriq; termino: an verò sufficiat, ut vnum incipiat ex vi definitionis alterius: tum verò quia, etsi id concedatur, adhuc non apparet cur finitum manere nequeat ratione infiniti; nam, cum hoc contineat eminenter omne finitum, si vnum finitum manere potest ratione alterius, etiam manere potest ratione infiniti. Iam verò id, quod addit, falsum est, ut statim ostendam. Fundamentum igitur est, quoniam ut notant communiter Doctores citati, vna ex præcipuis conditionibus conuersionis est, ut ex vi eius terminus a quo aliqua ratione desinat, & terminus ad quem incipiat, vel simpliciter, vel nouo aliquo modo: Deum verò incipere simpliciter impossibile est, quia æternus: nouo autem modo intrinseco item impossibile, quoniam esset impotentia ad illud, & consequenter accessione eius mutaretur. At inquit, non opus esse nouo modo intrinseco ad conuersionem, & sat esse extrinsecum, sed quomodo id fieri possit non video: nam terminus ad quem conuersionis debet intrinsece illam terminare: actiones enim substantiales ad substantiam terminantur: si ergo creatura conuertitur in Deum, ita in illum definit ut ex vi definitionis succedat substantiale aliquid nouum in Deo: etenim conuersio, ut oēs admittunt, integratur quodammodo ex duabus mutationibus, negatiua vna, positiua altera: illa procedit ab esse rei conuersæ ad non esse ipsius, hæc ab aliquo non esse rei, in quam fit conuersio, ad esse ipsius, & hi sunt per se termini conuersionis: quare, si in Deum fit conuersio, aliquid diuinum intrinsece est terminus ipsius: imò, & subiectum: nam conuersio ea ex parte, qua est positiua, subiectari nequit in termino a quo, qui esse

definit: non datur subiectum commune utriq; termino: ergo solum restat terminus ipse ad quem, hoc est diuinitas, in qua suscipiatur, atq; in hæreat conuersio: quod sine mutatione fieri est impossibile. Scot. ubi supra vitur hac ratione, non minus excedit natura diuina quamcunq; potentiam actiuam in ratione termini, cum sit omnibus modis infinita, quæ natura creata omnem potentiam naturalem creatam, sed per nullam vim creatam potest lapis conuersione totali mutari immediate in aliud ens creatum: ergo nulla prorsus potentia verti potest in Deum. Quæ argumentatio non videtur efficax: quoniam similiter probabit aliquis fieri non posse, ut persona diuina copuletur hypostatice naturæ creatæ. Siquidem nulla vi creata fieri potest, ut persona creata veniat in vnionem hypostatice cum aliena natura: Et quidem si nihil addatur, aut explicetur, ratio non est adæquata. Addendum vero est id, quod ipse Scotus subindicauit illis verbis: *in ratione termini*: quoniam de ratione termini intrinsece actionis, de quo intelligendus est Scotus, est ut cadat sub potentiam causatiuam: diuinitas autem, ut idemmet notat, nequit esse terminus potentiae causatiuæ: ut necessario foret, si aliquid in ipsam conuerteretur. Quare nequit esse terminus ad quem conuersionis: At in incarnatione persona Verbi non est terminus intrinsecus potentiae causatiuæ, datur enim in natura vnio, quæ est formalis terminus actionis.

Ex quo perspicuum redditur discrimen inter terminationem extrinsecam dependentiæ naturæ assumptæ à Verbo, ut ab extremo vnionis, & terminationem formalem, & intrinsecam actionis conuersiue à Deitate, ut à termino ad quem formali: nam illa non opus est, ut intime inlit Verbo, sed naturæ: & proinde solum importat denominationem, & connotationem extrinsecam, sine vlla mutatione Verbi: terminatio autem formalis actionis conuersiue non habet aliud, cui intime, & formaliter inlit, quam terminum ad quem: & proinde necessario infert mutationem. Deinde terminatio extrinseca Verbi sustentantis naturam potius est collatio alicuius modi essendi communicati naturæ à Verbo. At terminatio actionis conuersiue non ponit aliquid ex parte creaturæ, quod Deus dando esse extrinsece terminet: nam creatura definit in Deum, sed exigit nouum modum, aut rationem essendi, quæ ex vi conuersionis exoritur in termino illius, quod repugnat Deitati. Ad secundum distinguendum est antecedens, etenim terminus

XI.

minus conuersionis præexistens confide-
rari potest, aut præcise secundum modum
existendi, sub quo præcedit conuersionem,
vel secundum eum, sub quo illam termi-
nat, si priore modo sumatur, verum est an-
tecedens: sed nihil confert ad institutum:
nam, quamuis res aliqua non mutetur se-
cundum modum essendi, quem præhabet,
mutari nihilominus potest secundum ali-
um, quem de nouo habet, vt patet in ani-
ma rationali, quando per ad generationem,
introducitur in nouas partes materie: nam
secundum modum existentie, & vnionis
ad partes, quas antea informabat, non mu-
tatur ex eo, quod de nouo copuletur aliis:
tamen secundum quod per motum nutri-
tionis coniungitur de nouo partibus ali-
menti conuersionis in substantia aliti, verè
subit mutationem, si verò antecedens in-
telligatur secundo modo, negandum est:
neque argumentum sumptum ex transub-
stantiatione panis in corpus Christi, illud
confirmat: nam corpus Christi, licet non
mutetur in Cælo vbi existit modo natu-
rali, mutatur tamen secundum essendi no-
uum, qui ipsi accidit in singulis substantiis
consecratis, sub quibus incipit esse ex vi
conuersionis panis in ipsum. Aristoteles
autem cum asserit terminos mutationum
esse immotos, loquitur de mutatione ma-
ximè propria, quæ supponit subiectum ali-
quod substratum successiue vtrique termi-
no mutationis: quod non cõuenit formis,
quæ per mutationem incipiunt, vt videre
est in ipsa sanitate, atque scientia, quarum
exemplo vtitur Philosophus: cum quo ta-
men stat, vt iuxta ea, quæ dicta sunt cap. I.
dicantur mutari aliquo modo: in Deo autem,
cui etiam autore D. Iacobo in sua Canoni-
ca c. I. repugnat vicissitudinis obumbra-
tio, nulla prorsus mutatio admittenda est.
Porro argumentum sumptum à motu lo-
cali non est accommodatū: Nam motus id-
eò non arguit mutationem in loco, quia ad
ipsū terminatur extrinsece, & recipitur in
mobili, at vero conuersione, vt potè actio po-
situa inesse debet intrinsece alicui ex ter-
minis, non termino à quo, is enim abiicitur,
ac definit cum sit conuersione, ergò necessa-
rio inest termino ad quem: qui proinde
non potest non esse subiectus mutationi: &
ideo licet locus, qui est terminus motus lo-
calis, sit immobilis, non proinde erit im-
mobilis forma, siue entitas, quæ est termi-
nus ad quem conuersionis: hæc enim ter-
minat intrinsece conuersionem, & subie-
ctat illam saltem, vt quo: omne autem
subiectum mutationis passiuæ re ipsa mu-
tatur.

Deus expers omnino est muta-
tionis substantialis in
partem.

CAPVT VII.

TRes sunt mutationes substantiales in
partem: prima generatio, & corruptio
simpliciter: secunda partialis corruptio,
& generatio, quæ interuenit in augmenta-
tione, & decretione viuentiū: tertia deniq;
diuisio, qua pars aliqua integrans secerni-
tur, ac diuiditur à cæteris, vel coagmenta-
tio, ratione cuius substantia coalescit cum
aliis ad constitutionem vnius entis per se.
His omnibus caret summa diuinitas, apud
quam non est transmutatio: id quæ ab om-
nibus ipsius simplicitate euidenter de-
ducitur. Etenim tria hæc mutationum ge-
nera non aliter fiunt, quàm per mutuam con-
iunctionem, vel dissolutionem partium
inter se: Deus est omnino simplex, & ex-
pers partium: ergo repugnat vt sit capax
harum mutationum. Præterea mutationes
hæc sunt ab agente extrinseco contrario,
& prædominante in passum, quod muta-
tur: Deo nihil est contrarium, cum sit in-
finita bonitas: nihil fortius, cum sit infinita
potentia, non ergo erit obnoxius eiusmodi
mutationibus. Denique omnes hi modi
mutationis ex sua propria ratione arguunt
imperfectionem in Deo: nam quæuis mu-
tatio ex his positiua supponit in subiecto
priuationem formæ, aut perfectionis ac-
quirendæ cū potentialitate ad ipsam, quæ-
uis autem destructiua est suo modo cor-
ruptio: hæc verò malum, & imperfectio-
nem importat, quoniam vt ait Augustinus
lib. contra Epistolam fundamenti, cap. 35.
Omne, quod corrumpitur bono aliquo minuitur:
sed hæc clariora sunt, quàm vt longiore
probatione egeant.

Circa hanc materiam turpiter errarunt
Manichæi, qui Deitatem ita partibus dif-
fusam existimarunt, vt vno ex latere con-
tingeret terram tenebrarū, & ab ipsa quasi
cuneo fissa, atque hiulca maneret, vt refert
August. lib. cont. Epistol. fundamenti c. 21.
Quin verò absurdius aliud fingebat: nem-
pe cum gens tenebrarum, quam Deo con-
trariam, atq; inimicā constituebant furore
percita aduersus illam confurgeret, Deum
partem aliquam sui in tetram illam substā-
tiam coniecisse, vt ipsius cõmixtione eam
refrenaret, & à summo furore repineret:
& ita afferebant mundum fabricatu ex na-
tura boni, ac mali commista: partem verò

I.

Augustin.

II.

Manichæi.

Augustin.